

TÁRCA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1914. ÉV NEGYEDIK NEGYEDÉBEN.

I.

A nyomtatványi osztály anyaga az elmúlt negyedévben kötelespéldányokban 2762 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 301 drb, vétel útján 418 drb, összesen 3481 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelespéldány címén beérkezett: alapszabály 215 drb, falragasz 753 drb, gyászjelentés 951 drb, hivatalos irat 89 drb, műsor 155 drb, perirat 8 drb, színlap 932 drb, zárszámadás 345 drb, különféle 442 drb, összesen 3890 drb apró nyomtatvány. Vásárlásokra 1911-09 kor.-t, 1280 frtot, 30 márkát fordítottunk.

Ajándékokkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát:

Bosnyák-hercz. orsz. kormány, Sarajevo. Bölcsészettudományi kar dékánja (98 drb). Budapest székesfőváros statisztikai hivatala (2 drb). Budapesti növénydékpapság magyar egyházirodalmi iskolája. Dunamelléki ref. egyházkerület főjegyzője (2 drb). ECKHART Ferenc, Wien. Egyházmegyei hatóság, Veszprém. FEJÉRPATAKY László. Gazdák biztosító szövetkezete. GOHL Ödön (37 drb). GULYÁS Pál. HACKER Ervin, Pozsony (2 drb). HOFFMANN Mária. HOLUB József (52 drb). ISOZ Kálmán, Zvornik (3 drb). Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien. Képviselőházi iroda. KERESZTY István (3 drb). KLEKL József, Cserföld. KNEFFEL Béla, Kiskúnfélegyháza. KOVÁTS Gyula (2 drb). Kungl. bibliotek, Stockholm. LUPAS János, Szelistye (11 drb). M. kir. állatorvosi főiskola (2 drb). M. kir. kereskedelmi múzeum. M. kir. posta s távirtd. vezérigazgatóság. Magyar nemzeti múzeum igazgatósága (2 drb). Magyar Tudományos Akadémia (10 drb). MEDZHIRADSKZY Ignác (11 drb). PASTEINER Iván. PETRIK Géza. PURJESZ Ignác. RUSSAY Géza, Pétervárad (33 drb). SIMONYI Zsigmond. UGRON István, Wien. VARGHA László (10 drb). VLADÁR Endre, Magyaróvár.

A vásárolt könyvek közül említésre méltóbb szerzemény: KOSSUTH Ferencz könyvtárából kiválasztott értékes könyvanyag. A Régi Magyar

Könyvtár számára: Az egész esztendő által való evangeliomoc, Csepreg 1631. (Gilhofer és Ranschburg, 500 kor.)

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 9670 egyén 17.890 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 424 egyén 916 kötetet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 2276 művet osztályoztunk s ezekről 3293 cédula készült. Kötés alá 136 művet 216 kötetben küldtünk.

A kötelezpéldányok átvételére berendezett helyiségbe 995 csomag érkezett, ugyaninnen 834 levelet és 105 reklamálást expediáltak.

Az 1897. XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárás indításának esete egyszer sem forgott fenn. Az egész év folyamán büntetés címén befolyt: 45976 K.

II.

A hírlaptár az 1914. év utolsó negyedében 41 évfolyamnak 27.626 számával gyarapodott; ebből kötelezpéldány: 38 évf. 26.902. száma, beleértve annak a 9 évf. 5516 számát, mely a törvényszabta nyomdai ki-mutatás nélkül, számonként érkezett; a könyvtár más osztályaiból át-tétel útján 3 évf. 284 számával, ajándék útján pedig 440 számmal gazdagodtunk: folytatólag FELEKI Chaalestől, amerikai magyar lapok, dr. BAJZA Józseftől («Obzor», «Hrvatska»), PÖZEL Istvántól («Neue Freie Presse»), clevelandi («Szabadság»), detroiti («Magyar Ujság») és eszéki («Szlavonai M. Ujság») szerkesztőktől.

Az évnegyed folyamán 497 olvasó 781 hírlapnak 1068 évfolyamát 1433 kötetben használta: ebből házon kívül 20 olvasóra 27 hírlapnak 73 évfolyama jutott 150 kötetben. Ezekből 103 kötetet a Szentkirályi-utcai raktárból szállítottunk át.

Átnéztük 41 új évfolyamnak s a régieknek összesen 27.626 számát; céduláztunk 708 évfolyamot, köztük 109 új hírlapot. Ezenkívül a rendes folyómunkák is zavartalanul folytak.

III.

A kéziratár az 1914. év utolsó negyedében ajándék útján 4 kötet zenei kézirattal, vétel útján 1 kötet újkori kézirattal, áttétel útján 20 kötet újkori kézirattal, 47 irodalmi levéllel, 4 irodalmi analektával és 3 zenei kézirattal, hivatalos gyűjtés útján 1 kötet zenei kézirattal, ösz-

szesen 80 darabbal gyarapodott. Vételre 15 korona 14 fillért fordítottunk.

Ajándékozó volt dr. GOHL Ödön.

A szerzett anyagból kiemeljük a KOSSUTH Ferenc hagyatékában idekerült jegyzeteket, melyek az elhunyt államférfi ifjúkori tanulmányaira vetnek világot, továbbá KAZINCZY Pannonhalmi Út-jának nyomtatott példányát, melyet a szerző sajátkezű bejegyzése tesz irodalomtörténeti fontosságúvá.

Az évnegyed folyamán 60 kutató használt 139 kéziratot és 1426 levelet. Kikölcsönöztünk 4 esetben 5 kéziratot.

IV.

A levéltár törzsanyaga az elmúlt évnegyedben vétel útján 6 drb, ajándék útján 49 darab irattal és 2 darab fényképpel, más osztályból való áttétel útján pedig 1 darab irattal gyarapodott. Vételre 82 koronát fordítottunk.

Ajándékaikkal SZILY Kálmán, a fiumei m. kir. áll. főgimnázium, KOSSUTH Ferencz, CSENGERY Lóránd és a Petrovaradin-Ujvidéki váraparancsnokság gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodásából 3 darab esik a középkori, 50 darab az újkori, 3 darab a címereslevelek és 2 darab az 1848/49-es iratok csoportjára. A címereslevelek és nemesi iratok gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1. 1760. június 17. Bécs. MÁRIA TERÉZIA címereslevele BARVULSZKY János részére. (Eredeti.); 2. 1790. szeptember 24. München. KÁROLY TIVADAR rajnai választófejedelem grófi oklevele Szentkirályi PLETRICH János huszárezredes részére. (1 hiteles és 1 egyszerű másolatban.) A negyedévi gyarapodásból kiemelendő CSENGERY Lóránd ajándéka, amely elsőrangú értékes darabokat tartalmaz a RÁKÓCZI-korból.

A letéteményezett családi levéltárak száma nem gyarapodott. A régebbi levéltárak közül kiegészítést nyert a gróf BERÉNYI-levéltár 352 darabbal.

A lefolyt évnegyedben 32 kutató 11.656 darab iratot használt, 3 térítvényre pedig 73 darab iratot és 3 darab fényképet kölcsönöztünk ki.

***

A múlt évnegyedes jelentésben csak röviden emlékeztünk meg a «Háborús gyűjtemény»-ről, mert nagyarányú gyarapodása csak a mostan

tárgyalt évnegyeddal indult meg. Az 1914. év végén a gyűjtemény 8384 darabból állt, s ez kötelezpéldányok és hivatalos küldemények (1375 darab), vétel (6174 darab) és ajándék (835 darab) útján gyűlt össze.

Vételre fordítottunk 977'49 K-t, 212'65 M-t és 65 lírát.

A Háborús gyűjteményt a következők gyarapították ajándékaikkal:

ÁLDÁSY Antal, BÁLINT József, BÁTKY Zsigmond, BUDA Ádám, CSIKI Lajos, DOBAY Kálmán, FEJÉRPATAKY László, FORSTER Gyula báró, ifj., GÁRDONYI Albert, GOHL Ödön, GULYÁS Pál, HODINKA Antal, HOFFMANN Mária, HOLUB József, JAKUBOVICS Emil, KERESZTY István, K. KOVÁTS Gyula, LENHOSSÉK Mihály, LIPOVECZ Antalné, MAJOVSZKY Pál, MADARASSY László, MELICH János, MOLNÁR Kálmán, MUNKÁCSY Mihály, NAGY István, Orsz. Közp. Hitelszövetkezet, PANITY Vukoszava, PILCH Jenő, Ref. lelkészi hivatal (Budapest), RÉDEY Tivadar, RÓZSÁS István, RUSSAY Géza, SAMORJAY Károly, SZABÓ Lajos, SZALAY Imre báró, THALLÓCZY Lajos, TÓTH József, TÓTH Zoltán, TRÄGER Ernő, VÉRTESY Jenő, Vörös-Kereszt-egylet nagymartoni fiókja, Vörös-Kereszt-egylet vasmegyei választmánya, ZSINKA Ferenc.

A gyűjtemény céljáról és mostani állapotáról más helyen számolunk be.

SZABÁLYZAT

családi levéltáraknak a Magyar Nemzeti Múzeumban való letéteményezésére és kezelésére.¹

(Jóváhagyta a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter 1914. évi szeptember hó 4-én 78.077. sz. a. kelt rendeletével.)

1. A Magyar Nemzeti Múzeum családi levéltárakat a család tulajdonjogának épségben tartása mellett letéteményül megőrzés céljából elfogad.
2. Letéteményezésre jogosult a levéltár tulajdonosa, illetőleg tulajdonosai, vagy az, aki a levéltárral jogosan rendelkezik.
3. A letéteményező a tulajdonjog, úgyszintén a letéteményezés illetékessége felől felmerülő ügyekben a Magyar Nemzeti Múzeummal szemben szavatosságot vállal.
4. A letéteményező vagy maga gondoskodik a levéltárnak a Magyar Nemzeti Múzeumba szállításáról, vagy kívánságára az átvétel és szállítás a Magyar Nemzeti Múzeum által és költségén történik.
5. Minden családi levéltár az Országos Széchényi-könyvtár levéltári osztályában, a többi anyagtól elkülönítve, a család neve alatt állít-

¹ Megjelent a Budapesti Közlöny 1914. évi 289. számában.

tatik fel; annak egyes darabjai megfelelő külön bélyegzővel jelöltetnek meg.

6. Az átvétel megtörténtéről a letéteményező írásban értesítendő és arról a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszternek is jelentés teendő.

7. A Magyar Nemzeti Múzeum a levéltár rendezésének megtörténtével megküldi a letéteményezőnek a levéltárról év- és darabszám szerint készült jegyzéket, amely átvételi elismervényül is szolgál.

8. Ha a letéteményező kívánja, a Magyar Nemzeti Múzeum gondoskodik arról, hogy a letéteményező költségére, hozzáértő szakember a levéltárról tartalomszerint való részletes lajstromot készítsen.

9. A letéteményezett levéltár, ha külön kikötés a letéteményezéskor a levéltárra vagy egyes darabjaira nézve nem történik, tudományos kutatás céljából a Magyar Nemzeti Múzeum helyiségeiben használható. A letéteményezők, vagy azok jogutódai szabályszerű térítvény ellenében ki is vihetnek a levéltárból darabokat s erre másoknak is adhatnak engedélyt, úgyszintén a levéltár darabjairól hiteles másolatokat készíthetnek.

10. A Magyar Nemzeti Múzeumban letéteményezett családi levéltárnak vagy egyes darabjainak visszaadása a letéteményezőknek, vagy azok igazolt jogutódainak kellőképp indokolt kívánságára, különös méltánylást érdemlő esetekben kivételesen és csak a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter hozzájárulásával történhetik meg.